

57

บุญทริกภาสิต

แจกในการกรฐินพระราชทาน

ทรงวางเอก เจ้าพระยาธรรมศักดิ์มนตรี

เสนาบดีกระทรวงศึกษาธิการ

ณวัดยานนาวา

วันที่ ๑๖ ตุลาคม พ. ศ. ๒๔๖๘

พิมพ์ที่โรงพิมพ์ศรีหงส์

มรณกาลิิต

นโมพุทฺธาย

- ก. อจฺยณฺติ อโหฺรตฺตา ชีวํติ อปฺรุชฺฌติ
อายุขียติ มจฺจานํ กุณฺนํทํมํวาทกํ ฯ
วันคืนล่วงไปๆ ชีวตรุกไกลเข้า อายุของ
หมี่ สัตว์หมดไป เหมือนน้ำแห่งลำน้ำน้อยๆ
- ข. ขตฺติเย พฺราหฺมणे เวสฺสเส สุตฺเต
จณฺฑาล ปุกฺกุเส นกิลฺลิจิปริวชฺเชติ
สพฺพเมวาทิมตฺตติ ฯ
มฤตยูราชไม่ถือว่า เป็นกษัตริย์
เป็นพราหมณ์ เป็นพลเรือนหรือเป็นไพร่
ไม่เว้นใครไว้ให้เหลือ ย่อมย้ายที่ทั่วทุกคน ฯ
- ค. “อทาสิเม อกาสิเม ฌาติมิตฺตาสขาจ เม”

เปตานัททกจินทชชา ปุพเพ กตมนุสสรํ ฯ
 ผู้ระลึกถึงอุปการะที่ท่านได้ ทำแล้วใน ปาง
 ก่อนว่า “ท่านได้ให้แก่เรา ท่านได้ทำแก่
 เราก็ดี เขาเป็นญาติเป็นมิตร เป็นสหาย
 ของเราก็ดี ควรให้ทักษิณาทาน (คือทำบุญ)
 เพื่อผู้^๕ ที่ละโลกน^๕ไปแล้วนั้น ฯ

ฌ. นหิรุณณวาโสโกวา ยาวณฺญาปริเทวนา
 นตฺเปตานมตฺถาย เอวติณฺณจฺจติ ฌาตโย ฯ
 ไม่ควรทำความรื่องให้โสรกเศร้า หรือรำ
 พันอย่างอื่น เพราะข้อนั้นไม่เป็นประโยชน์
 แก่ผู้^๕ ละโลกน^๕ไปแล้ว พวกญาติก็ตั้งอยู่
 อย่างนั้นเอง ฯ

ง. อยฺยจโขทกฺขิณาทินฺนา สัมมहिสุปติณฺณูตา
 ทิฆรตฺตํ หิตายสฺส ฐานโส อุกฺกปฺปติ ฯ
 ส่วนทักษิณาทานที่พวกท่านถวายให้ตั้งเฉพาะ
 ดิในสงฆ์^๕ ข้อว่าสำเร็จแก่ผู้^๕ วายชนม์แล้ว

เพื่อประโยชน์สิ้นราตรีนาน โดยหลักฐาน
อยู่ ฯ

“อนฺชนพิลาป”

ปวงข้าคณาคนุชน มนะหมั่นระทมมาน
แสนโศรกพิโยคกมลตาล ดุจะดวงหทัยมรณ ฯ

กรวญคร่ำระกำอูระเทวศ ชลเนตตะพจร
ถึงปฐพชนกรอน สละชว่หน้หาย ฯ

จากญาติกาคนประคอง มนะปองมีห้ำกาย
เพื่ออยู่ สวัสดิ์สุขสบาย บ่มีคงมีคั้นมา ฯ

เหตุนี้และปวงอะตะมะโสกรระวิโยคละห้อยหา
กำซาบพิลาปมะนะสะปรา-รณะคุณพิบูลย์มี ฯ

แม้ว่าจะเอื้อพละมณัส ประกอบกัตตะเวท
บ่เท่าคณาชนะกะมี คณะขำมีปานกัน ฯ

โอเอ๋ย พระเคยทนประถัม,—กะกระทำ ประ-
โยชน์สรรพ กุลเกื้อและเอื้อหิตะอนันต์ บ่มี
ให้อนาทร ฯ

หวังให้คนาคณะสโม สระสนธิ์นัรณดร
คุณท่านเอนกกระบวร ผีวี่จะเปรียบมิตไยมนทันทน์ฯ
จึงข้าฯ รลิกคุณะณุคุณ มนะสุนทรเสริงสันต์
พร้อมญาติกาปฏิกุณัน— ตมะสดชนกชน ฯ
จึงจัดสภาสัตวิภาค บริจาคอุทิศผล
เพื่อสุขสวัสดิ์ชนกะดล จะสถิตย์ณะแดนใด ฯ
ด้วยเดชกตัญญูกตะเว — ทิกระทำอุทิศไป
จงสุขเกษมทุกชะกะมัย คตินั้นนิรันดร์เทอญ ฯ
โดย ม. วิสทธี

๑ การอ่านสุภาสิตแล้วปฏิบัติตามนั้น เป็น
ทางลัดให้ลามาแห่งความสุขสวัสดิ์ในกาลทุกเมื่อ
ถ้าท่านอ่านอย่างที่เราเรียกว่า “ลอยลม” นี้จะมี
ประโยชน์อะไรเล่า

๒. ภายของท่าน ต้องปรนปรืออยู่ด้วยอาหาร
ตั้งแต่เล็กตราบแก่ ก็ใจท่านเล่าอบรมอยู่ด้วย
วิชาธรรมทุกคืนวันหรือเปล่า ฯ

๓ การรู้จักแต่ทางได้ ไม่ระแวงถึงทางเสีย
 ย่อมก่อความเดือดร้อนแก่ตนเอง แม้ระแวงแต่
 ทางเสีย แต่ไม่ระลึกถึงทางได้ ย่อมไม่ประสพ
 สิ่งอันพึงได้เหมือนกัน ฯ

๔ การงารแม้ไม่ใช่ส่วนที่ต้องการ แต่เป็น
 เหตุจะให้ได้ส่วนที่ต้องการนั้น เมื่อใครต้องการ
 ส่วนที่เป็นผล ก็จำต้องทนทำการงารอันเป็นเหตุ
 ก่อน มิฉะนั้นส่วนที่ต้องการเป็นผลนั้น จะ
 มีมาแต่ไหนเล่า ฯ

๕ การชินในส่วน ดีก็เหมือน พระมาโปรด
 หากเคยชินในส่วนโทษ ก็ไม่ ฝิด อะไร กับมาร มา
 ประจัญ

๖ การนอนตนสาย ๑ ความเกียจคร้าน ๑
 ความเป็นผู้ ทร้าย ๑ การไปสู่ ทางไกลแต่ผู้ เดี่ยว ๑
 การสร้างเสพย์ทาระของผู้อื่น ๑ ล้วนเป็นการ
 นิบหายทั้งสน ฯ

๗ ของสอาดแลปราณีต ไร้จะสื่อความ
เลียดอย่างเดียวหาไม่ได้ ยังบอกให้รู้ความเป็น
ผู้ใจดีแลบริสุทธิ์อีกด้วย ๆ

๘ ความยุติธรรมของผู้ใหญ่ เป็นปัจจัยส่งเสริม
เสริมความเคารพรักใคร่ของผู้น้อยให้สูงขึ้น แม้
ความไม่ยุติธรรมก็ตัดทอน ความเคารพรักใคร่ให้
ต่ำลงเหมือนกัน ๆ

๙ ความดีที่ทำไว้ครั้งเดียว ยังเป็นเครื่อง
มันเทิงใจได้เป็นหลายครั้ง คือ ก่อนแต่ทำ ๑
กำลังทำ ๑ ทำแล้ว ๑ เมื่อนกขณยอมรณเริง จะ
บ้วยกดำไปใย ถึงการกระทำความดีไว้หลายครั้ง
จะไม่อำนวยผลอันไพศาลละหรือ ๆ

๑๐ ความเป็นผู้มีศีลมีธรรม แม้จะมีชีวิต
อยู่เพียงวันเดียวก็ประเสริฐกว่าผู้ไม่มีศีลเป็น
อยู่ดังรอยบึ้ง เพราะสามารถทำสุขประโยชน์แก่
ชนอื่นได้ ๆ

๑๑ คนจนแต่มีอัธยาศัยใจดี ก็ยังดีกว่าคน
ที่มีอัธยาศัยใจคอชั่ว เพราะทรัพย์สมบัติแลยศ
ถาบรรดาศักดิ์ไม่เกี่ยวกับความเป็นผู้มีใจดีเลย ฯ

๑๒ เครื่องประดับจะงดงามก็เฉพาะบางคน
หรือเฉพาะวัยในกาลบางคาบบางสมัยเท่านั้น แต่
ศีลของสัตตบุรุษ บ่ม เป็น อารมณ์ อันงามในกาล
ทุกเมื่อ ฯ

๑๓ คนดีหาง่าย คนร้ายหายาก เพราะใคร
เลยจะยอมตนเป็นคนชั่ว ฯ

๑๔ ความเพียรควรทำในวันนี้เถิดท่าน เพราะ
ใคร ๆ จะพึงรู้ว่า ความตายจักมีในวันพรุ่ง ฯ

๑๕ ความสุขเกิดแต่สามัคคี ความสามัคคี
เกิดแต่ความยุติธรรม ยุติธรรมเกิดแต่ความเป็น
ผู้มีสติรอบคอบ ฯ

๑๖ คุณของสามัคคีก็มีเป็นเอนก แต่โทษ
เพราะแตกสามัคคีก็มีหนัก (ดังพวกกษัตริย์ดิฉน

เปนนิตศน์)

๑๗ ความเป็นผู้รู้จักคุณแลสนองคุณ ใน
ท่าน^{ผู้}หมแล้วแก่ตน ย่อมเป็นลักษณะของคนดี ๆ

๑๘ คนอยู่เป็นหมู่เดียวกัน หากคอยแต่
อิจฉาริษยาซึ่งกัน^{ผู้}แลกัน จะเอาความสุขแต่ที่
ไหนมา ๆ

๑๙ ความมีสัตย์ ความไม่เบียดเบียนแล
ความทรमान ย่อมไม่เป็นคุณสมบัติของคนพาล ๆ

๒๐ จงมีใจกรุณาต่อเพื่อนมนุษย์ในกาลทุก
เมื่อเกิด อย่าให้เขา^{ผู้}กรุณาต่อตนก่อนเลย ๆ

๒๑ จงบำเพ็ญตนให้ไปดีมาดีเกิด เพราะ
บาปอันยังนรชนให้จมลงในนรก หากกระทำโดย
มุขโงโลกณะไม่ ๆ

๒๒ จำยทรัพย์เพื่อ^{ผู้}เมถุน ๑ เกอ^{ผู้}หนุนใน
ทางทุจริต ๑ เป็นอยู่ด้วยข้าวแกงของชาวเมือง
แต่ทำตนไม่สมควร ๑ สามสิ่ง^{ผู้}นี้เป็นการกา^{ผู้}ลี้ ๆ

๒๓ จะป่วยกล่าวไปไปถึงคนมั่งมีให้ทานด้วย
วัตถุดี ๆ ผักหญ้าที่คนจนให้ด้วยน้ำใจบริสุทธิ์
หวังบุญจริง ๆ ยังมีผลเป็นเอนกประการ ฯ

๒๔ จงอย่าเห็นแก่การยาว คือ อย่าผูกเวร
ต่อผู้อื่น อย่าเห็นแก่การสั้น คือ อย่ารีบด่วน
แตกร้างกับมิตรสหาย ฯ

๒๕ ญาติมิตรสหาย ย่อมยินดีต้อนรับ ผู้มา
แล้วแต่ไกลโดยสวัสดิ์ฉันใด สுகตีย่อมต้อนรับ
เฉพาะผู้กระทำบุญไว้แล้วในโลกนี้ไปสู่ ประโลก
นั้นน่ะ ฯ

๒๖ ดวงดาราใน นภากาศ ย่อม ส่อง แสง แก่
สรรพสัตว์ทั่วสากลโลกฉันใด ท่านผู้เป็นประมุข
ควร มีอัธยาศัยเพื่อแผ่แก่ อนุชนให้ เสมอภาคกัน
นั้นน่ะ ฯ

๒๗ ตระหนี่ วิชา ขวอด ย่อมเป็นนิสัย
ประจำสันดานของทุรชน ฯ

๒๘ ตระกูลจะเสื่อมทราม ถอยความอ่อน
หนาฝาคงก็เพราะอ่อนชน เหตุ^{นั้น}ควรจะกล่อม
เกลี้ยงเลี้ยงอ่อนชนให้^{ขึ้น}ไพบลย์ ฯ

๒๙ ถ้าท่านมาแล้วด้วยกำเนิดอันดี ควร
ท่านไปด้วยดวงใจอันบริสุทธิ์จึงจะควร ก็อะไร
เล่าเว้นจากบุญกุศลเสียจะฟอกใจท่านให้บริสุทธิ์
ได้ ฯ

๓๐ ถ้าใคร่ครวญเหตุแลผลโดยถ่องแท้แล้ว
จะไม่ประสพทุกข์ใน เพราะ การงาร^{อัน}ตน ทำผิด
เลย ฯ

๓๑ ถ้าทำสิ่งใดจงตั้งใจทำจริง ๆ หากสำเร็จ
ก็เป็นการดี ฝืนไม่สำเร็จจงทำต่อไปอีก จนกว่า
จะหมดความสามารถ แม้พยายามถึงเพียงนี้แล้ว
ไม่สำเร็จไซ้^{ร์} ก็ยังเป็นประโยชน์ในส่วนที่ได้รับ
ความชำนาญ จากการพยายามทำความดีนั้น ฯ

๓๒ ถึงใหญ่ศกีย่ำเฝ้าแต่เมามัว ละเลิก

ตัวลอยเล็กลงเหลือลม ร' ประมาณนั้นแลแต่เป็น
ทริก ยิ่งสูงศักดิ์เจียมศักดิ์จงจะสม ธรรมดา
นาบัวนอนจนเป็นตม พายุลมแรงแลกแพะไม้ฯ

๓๓ ชีวชนมีอายุยืนเป็นปัจจัยให้ความสุขแก่
สรรพสัตว์ แต่พาลชนมีอายุยืนกลับให้ทุกข์แก่
สรรพสัตว์ ฯ

๓๔. ธรรมดาบังคับมิให้อยู่โดยเอกเทศ จำ
ต้องมีผู้เกี่ยวข้องมากน้อยตามฐานะ ฉะนั้นเป็น
ผู้ใหญ่พึงเอาธุระในกิจ สขทุกซ์ ของผู้น้อยตาม
ควร จึงจะเป็นที่สรรเสริญของชนทั้งปวง ฯ

๓๕ ธรรมดาแม่ไม่อาจใช้กำลังให้สำเร็จได้ก็
คงจะให้สำเร็จได้ด้วยอบาย ๆ

๓๖ โทษของชนทั้งหลายเหล่านี้ ย่อมแลเห็นง่าย ส่วนโทษของเขาเองแลเห็นได้ยาก เพราะคนมักมีความเห็นเข้ากับตนแม้ถึงผิด ๆ

๓๓) ทรัพย์ที่แสวงหาได้ในทางทุจริต แม้

จะได้สักหมั่นแสนกต สู้ทรัพย์ที่หาได้โดยทาง
ชอบแม้สตาบค้เดียวกันก็ได้ ๗

๓๘ น้ำที่ไหลไม่กลับฉันใด อายุของสัตว์
ล่วงไปแล้วก็กลับไม่ได้ฉันนั้น ๗

๓๙ น้ำเขียวอย่าเอาเรือขวางคลอง คืออย่า
พูดขัดคอคน ๗

๔๐ บุบผาขาดแม้จะมีกลิ่นหอมหวานสักปาน
ใด ก็ไม่สามารถจะส่งกลิ่นไปทวนกระแสน้ำ
ได้ ส่วนชนผู้มีศีลมีกัลยาณธรรมอันอุดม
สามารถจะพึงเฟื่องไปได้ทั้งทวนลม แล ตามลม
เพราะกลิ่นแห่งศีล เป็น เยี่ยม กว่า กลิ่น แห่ง คันธ
ชาติทั้งหลายในสากลโลก ๗

๔๑ บุคคลไม่ควรมีความโลภเกินไป แต่ก็
ไม่ควรสละฉันทะเสียทีเดียว เพราะการโลภมาก
ย่อมยังสิ่งแม้้อยู่ กับตนให้เสื่อมสูญไปได้ ๗

๔๒ บำเพ็ญกุศลแต่ละครั้ง ก็คอยหวังแต่

จะเอามนุษย์ผลอันไพศาล ฉะนั้นจะพ้นจากสงสาร
ทุกข์ได้อย่างไร เพราะมัวหวังแต่ผลอันเกินกว่า
เหตุ ฯ

๔๓ บ้านคือที่อยู่ ย่อมเป็นรากอันสำคัญ
ของสมาคม แลเป็นหัวใจแห่งชาติ ฯ

๔๔ บุคคลที่แต่ความเกียจคร้าน จะประ
สพทางแห่งปัญญาอย่างไรได้ เมื่อรู้จักทางเจริญ
แลเสื่อมของปัญญาแล้ว พึงตั้งตนในทางเจริญ
แห่งปัญญาเถิด ฯ

๔๕ ผู้มีปรกติส่อเสียดเกลียดชัง หวังความ
พินาศให้แก่ผู้อื่น ฝ่าฝืนกฎของธรรมดา ย่อม
ไม่ได้รับความเกษมในโลกเลย ฯ

๔๖ ผู้ที่กระด้างกระเดื่อง เพราะวิชาความรู้
ก็ดี เพราะทรัพย์สมบัติก็ดี เพราะเกิดในตระกูล
สูงก็ดี เพราะคหิมนัญชาติของตนก็ดี ผู้นั้นย่อม
มีแต่ประสบความฉิบหาย ฯ

๔๓ ผู้ที่หยาบหยาม มีความเหินผิด มีความปรารถนาลามก ตระหนี่ ขี้อวด ไม่มีละอาย แลไม่กลัวต่อบาป ท่านอย่าฟังคบ เพราะเขาคือ ทูรชน ฯ

๔๔ ผูกสนิทชิดชอบเหลือยาก ถึงเหล็ก ฟากมัดไว้ก็ไม่มัน จะผูกด้วยมนต์เสกลงเลข ยันต์ ไม่มันเหมือนผูกไว้ด้วยไมตรี ฯ

๔๕ พุดมากก็ถูกเขานินทา พุดน้อยก็ถูก นินทา พุดพอประมาณก็ถูกนินทา ย่น เจริญ นอน ก็ถูกนินทาทั้งนั้น เมื่อเป็นกระนั้นจะอย่างไรเล่า นอกจากนึกเสียว่า “นินทาภาเลเหมือน เทน้ำ” ฯ

๕๐ พระอาทิตย์ย่อมรุ่งเรืองกลางวัน พระ จันทรย่อมสว่างกลางคืน แต่ท่านผู้เป็นปราชญ์ มีปัญญาหลักแหลม ข้ามเสียจากโลก ย่อมชั้ว วาลในกาลทุกเมื่อ เหตุนี้ควรบำเพ็ญตนให้

เป็นปราชญ์เกิด ฯ

๕๑ พึงสละความสุขอันน้อยเสียบ ในเมื่อ
เห็นความสุขอันไพบลย์ เมื่อปราถนาความสุข
แก่ตนเพียงใด พึงให้ความสุขแก่เขาเพียงนั้น ฯ

๕๒ เพ็ชรย่อมทำลายสถานอันเป็นที่เกิดของ
มันได้ฉันใด ความกิดของคนมีบุญญากรรม ก็
ย่อมฆ่าเขาเองเหมือนกันฉะนั้น ฯ

๕๓ เพียงแต่ขอเสียงเท่านั้น ไม่ทำคนให้
เป็นสุขได้ ควรบำเพ็ญทางไมตรีไว้ด้วย ฯ

๕๔ เพราะประกอบด้วยปัญญาแลบัณฑิตในสัน-
ติบาท ยังกาลให้ล่วงไปด้วยความเพียร จึงเป็น
ผู้ประสพสุข ฯ

๕๕ ไม่ใช่เพราะร่างกายทรพลง ไม่ใช่เพราะ
เครื่องแต่งกายขาดวิน ไม่ใช่เพราะความอนาถา
แต่ไม่ใช่เพราะอับด้วยทรัพย์ หัวใจทุจริตแลวา
จาสามหาวต่างหาก เป็นบ้ำจ้ายให้บัณฑิตเกลียด ฯ

๕๖ หม่อมมนุษย์กลัวอด จึงเที่ยวกระเสือก
กระสนหาทรัพย์สมบัติเก็บไว้อย่างเหลือล้น เห็น
จะนึกว่าตนไม่ต้องตายเหมือนคนอื่นๆ ธรรมดา จึง
ไม่ชวนขวายหาเครื่องกันตาย ฯ

๕๗ ไม่ใช่เพราะเกิดนาน ไม่ใช่เพราะสูง
ศักดิ์ ไม่ใช่เพราะมีความรู้มาก แม่เด็กถ้าพูด
สุภาพเป็นธรรม ก็น่าเคารพรักใคร่นับถือเหมือน
กัน ฯ

๕๘ หมอดูมิใช่เทวดา วาสนามิใช่เสกสรรพ์
เอาได้ แต่บุญอาจเก็บเล็กประสมน้อยได้นี้ จะ
ทำไ้มกับนรก ฯ

๕๙ มีวิชาไม่รู้ จักใช้ให้เป็นประโยชน์ มี
ทรัพย์สมบัติไม่รู้ จักรักษา มีภรรยาไม่รู้ จักนำใจ
มีบุตรไว้ไม่รู้ จักสั่งสอน เหล่านี้ย่อมเป็นอากร
บ่อเกิดแห่งความหายนะ ฯ

๖๐ มีวิชาเหมือนมีทรัพย์อยู่ นับแสน จะ

ตกถิ่นฐานบ้านใดคงไม่แคลน ถึงกับแค้นก็พอ
ยังประทังตน ฯ

๖๑ ไม่ควรจะให้สถานแก่ผู้ที่เราไม่รู้จัก
ความประพฤติ ฯ

๖๒ ไม่ควรยังทรัพย์สินของตนเมื่อน้อยให้เปลือง
เพราะทรัพย์สินของผู้อื่นมากเกินไปโดยไร้เหตุ เพราะ
ทรัพย์สินของเราเมื่อน้อย ก็ยังสำเร็จประโยชน์
แก่เราได้ ฯ

๖๓ ยศศักดิ์อำนาจนา ถ้ามีอยู่กับทรชน
ก็เท่ากับเป็นเครื่องมือสำหรับส่งเสริม ที่จะถ่วง
ให้จมอยู่ในห้วงแห่งความวิบัติ ฯ

๖๔ อย่าสลัดทิ้งของที่ตนเห็นว่า ไม่มีประ
โยชน์แล้ว เพราะอาจเป็นของดีได้ในคราวตน
เจริญ ฯ

๖๕ อย่าพึงเข้าใจว่า การรุดนามนตนะ จะ

ปกปิดความชั่วของตนไว้ได้ ฯ

๖๖ เหล่ามนุษย์เห็น พระจันทร์ในวันเพ็ญ
ย่อมรำเริงฉันทิ ปวงชนเห็นผู้เป็นประมุขของ
ตน ประกอบด้วยศีลาจารวัตรสถิตอยู่ในธรรม
ย่อมรำเริงฉันทิ นั้น ฯ

๖๗ วันทั้งหลายย่อมล่วงไป ราตรีย่อมผ่าน
ไป ชนแห่งวัยย่อมละลำดับไป เหตุนั้นสัตว์
ไม่พึงประมาทในสรรพกิจทั้งปวง ฯ

๖๘ วาจาคนแก่ ๑ วาจาสาวน้อย ๑ เป็นยา
แก้โรคได้เป็นอย่างดี แต่คำอันเป็นสุภาสิตยิ่ง
กว่านั้น ฯ

๖๙ ศิลปวิทยาอย่างเดียวกันเท่านั้น ที่นักปราชญ์
ทั้งหลายในโลกบูชากัน ฯ

๗๐ เสพย์กามคุณ ๑ บริโภคโภชนะอันร่อย
๑ จำยทรัพย์อย่างไม่ติดขัด ๑ บรรเทิงอยู่ด้วย
โชนหนัง ๑ สี่ประการนี้ ท่านกล่าวว่าเป็สุขอัน

แร่นแค้น ส่วนการคลุกคลีด้วยธรรมเป็นความ
สุขอันอุดมแลยาวนาน ฯ

๑๑ สัตว์วิธัจฉานยังมีสัจจะ คือใจคิดอย่าง
ใด ก็แสดงวิการกายแลเสียงอย่างนั้น ก็ถ้า
มนุษย์ผู้มีตนตลบเตลงเล่า จะเปรียบอะไรมิ ฯ

๑๒ แสดงความเคารพไว้ดีกว่า ที่เราจะได้
รับค่านินทาว่า เป็นคนเย่อหยิ่ง ไม่รู้จักเคารพ
อ่อนน้อมต่อผู้ใหญ่ ไม่อ่อนบ่ห่อนหัก ฯ

๑๓ สีสะสุกบรรณาการ เป็นเสน่ห์ยึด
เหนี่ยวใจทุรชน แต่บัณฑิตหายังตนให้ราเริงใน
เหตุนี้ไม่ ฯ

๑๔ เสียงเป็นความงามของคนตรี วิชาเป็น
ความงามของบุรุษผู้ไรรูป ยุติธรรมเป็นความ
งามของผู้พิพากษา ดาราเป็นความงามของท้อง
กัลกณันต์ ขันติเป็นความงามนักรบ ฯ

